

GRS Algemeen Bestuur

Voorstel

Zitting van 12 mei 2022
GRS Sociale Dienst Drechtsteden -
GRS Bestuursondersteuning

Steller

C.H. Brown

Inhoudelijk verantwoordelijke

Portefeuillehouder Heijkoop

- Vrijlating giften, schadevergoedingen en erfenissen - ter kennisname en ter besluitvorming

Betreft

Zaaknummer

2022-0039222

Voorstel

Beslispunt 1

Kennis nemen van de beleidsregels vrijlating giften, schadevergoedingen en erfenissen.

Beslispunt 2

Vaststellen van de raadsinformatiebrief en deze doorgeleiden via de colleges naar de gemeenteraden.

Beknopte samenvatting

Het Dagelijks Bestuur heeft beleidsregels vastgesteld voor de vrijlating van giften, schadevergoedingen en erfenissen (hierna: beleidsregels). Met de voorliggende notitie wordt het AB hierover geïnformeerd.

Inhoudelijk:

In deze beleidsregels is een algemene vrijlating voor giften vastgesteld tot een bedrag van € 1.200,- voor alleenstaanden en € 1.700,- voor alleenstaande ouders, gehuwden en belanghebbenden met een gezamenlijke huishouding. Erfenissen worden behandeld als zijnde giften zonder specifieke bestemming en hiervoor geldt dezelfde vrijlating. Wanneer er in een kalenderjaar meer giften worden ontvangen dan voor de cliënt geldende vrijlating, wordt het meerdere in aanmerking genomen als inkomen of vermogen, afhankelijk van het karakter van de gift. Periodieke giften worden aangemerkt als inkomen. Periodieke giften zijn giften die binnen het kalenderjaar twee keer of vaker van dezelfde persoon of instelling worden ontvangen. Incidentele giften vallen onder vermogen en worden eerst opgeteld bij het vrij te laten vermogen^[1] van de cliënt voordat de gift invloed heeft op de bijstand. Naast deze algemene vrijlating is er een aantal giften met een specifieke bestemming omschreven dat altijd vrijgelaten wordt. Bij het ontvangen van een gift, ongeacht of deze al dan niet in aanmerking komt voor een vrijlating, dient er altijd een melding te worden gemaakt, met uitzondering van giften afkomstig van erkende charitatieve instellingen. De Sociale Dienst Drechtsteden (SDD) maakt een afweging of de gift vrijgelaten kan worden waarbij gekeken wordt naar de situatie van de cliënt. Maatwerk blijft hierbij te allen tijde mogelijk.

Immateriële schadevergoedingen tot € 5.000,- worden volledig vrijgelaten; het meerdere wordt voor 2/3 deel in aanmerking genomen als vermogen. Ook hierbij is het altijd mogelijk om maatwerk te leveren. Immateriële schadevergoedingen die bij ministeriële regeling aangewezen zijn, worden altijd volledig vrijgelaten. Hieronder valt bijvoorbeeld de tegemoetkoming voor gedupeerden van de

toeslagenaffaire. Materiële schadevergoedingen worden vrijgelaten. Schadevergoedingen met een loondervend karakter worden wel in aanmerking genomen.

[1] De vrij te laten vermogensgrens voor 2022 is vastgesteld op € 13.010,- voor alleenstaande ouders en gehuwd/samenwonenden, en € 6.505,- voor alleenstaanden

Toelichting bij het voorstel

Inleiding

In de Drechttraad van 7 december 2021 is de wens uitgesproken om een gedegen voorstel ten aanzien van de vrijlating van giften. Het vaststellen deze beleidsregels betreft een verdere invulling van de huidige praktijk. Met het voorstel wordt er geanticipeerd op een aangenomen motie in de Tweede Kamer voor een standaardvrijstelling voor giften van € 1.200,-. Dit voorstel is daarmee naar verwachting vooruitlopend op en in lijn met de intentie voor landelijke wetgeving voor het vrijlaten van giften, maar op bepaalde onderdelen ruimer.

Regelgeving: bevoegdheid

gedelegeerde en gemandateerde taken, zoals o.a. nader beschreven in art 5.1 van de GRS

Beoogd resultaat

Het Bestuur geeft met deze beleidsregels duidelijkheid aan bijstandsontvangers welke giften als verantwoord worden gezien en ontvangen mogen worden, zonder dat deze giften gevolgen hebben voor de hoogte van of het recht op een bijstandsuitkering. Het is hierbij onmogelijk om met alle scenario's rekening te houden in beleidsregels. Het uitgangspunt bij het vrijlaten van giften is dan ook dat er maatwerk mogelijk moet zijn en er gekeken wordt naar de situatie van de cliënt. Naast duidelijkheid voor bijstandsontvangers geven deze beleidsregels ook de ruimte voor liefdadigheid van instellingen en particulieren. Met de raadsinformatiebrief worden de gemeenteraden meegenomen en geïnformeerd over de nieuwe beleidsregels.

Argumenten

1. Twee vaste bedragen voor de algemene vrijlating (€ 1.200,- en € 1.700,-)

Argumenten

- Gezien het minimumbehoeftekenmerk van de bijstand kan de vrijlating niet onbeperkt zijn. Wat betreft de hoogte van de gift geldt dat het in de rede ligt om de gift in aanmerking te nemen voor zover cumulatie daarvan met de bijstand leidt tot een bestedingsniveau dat niet verenigbaar is met hetgeen op bijstandsniveau gebruikelijk is.
- Het bedrag is in lijn met een aangenomen motie^[1] in de Tweede Kamer. Er wordt dus geanticipeerd op mogelijke toekomstige wetgeving. Inmiddels hebben ten minste 84 van alle gemeenten in Nederland naar aanleiding van deze motie beleidsregels voor giften opgesteld dan wel aangescherpt.
- Er wordt geen onderscheid meer gemaakt tussen periodieke, eenmalige, en giften in natura. Door geen onderscheid te maken tussen deze drie vormen, wordt de uitvoering van het beleid duidelijker gemaakt voor cliënten. Daarnaast worden hiermee situaties voorkomen waarbij bijvoorbeeld het ontvangen van een eenmalige gift van €1.200,- wel vrijgelaten wordt, en 12 keer een gift van € 100,- niet.
- Het hanteren van vaste bedragen zorgt voor duidelijk en helder beleid voor cliënten.

Kanttekeningen

- Op dit moment is een vrijlating voor *incidentele* giften al mogelijk. Dit bedrag ligt hoger dan het voorgestelde. Door het bedrag te 'verlagen' naar € 1.200,- en € 1.700,- kan dit voor cliënten, afhankelijk van de van toepassing zijnde norm, minder gunstig uitvallen bij de ontvangst van incidentele giften. Aan de andere kant is een standaardvrijlating voor *periodieke* giften nog niet mogelijk op grond van huidig beleid: op dit moment wordt per gift een individuele afweging gemaakt. Daarnaast geeft het nieuwe beleid de ruimte om diverse

giften met een specifieke bestemming volledig vrij te laten, wat voorheen ook niet in alle gevallen zo was.

- Op dit moment bedraagt de hoogte van de standaardvrijstelling bij eenmalige giften 15% van de toepasselijke bijstandsnorm op jaarbasis.^[2] Het voordeel van het hanteren van een percentage van de norm, is dat het bedrag automatisch jaarlijks geïndexeerd wordt.
- Het hanteren van één vast bedrag in plaats van differentiatie zorgt voor duidelijkheid voor alle belanghebbenden, ook wanneer men gedurende het jaar meerdere uitkeringsnormen ontvangt, of wanneer gedurende een jaar de samenstelling van het huishouden wijzigt. Een vast bedrag zorgt ervoor dat er dan niet telkens een berekening gemaakt hoeft te worden door de cliënt dan wel uitvoerder. Echter, vier gemeenten hebben de wens doorgegeven voorstander te zijn van differentiatie. Op basis daarvan is het voorstel aangepast en is de standaardvrijstelling voor meerpersoonshuishoudens verhoogd naar € 1.700,-.

2. Hanteren van de meldplicht

Argumenten

- Cliënten worden geacht altijd melding te maken van ontvangen giften, zodat afgewogen kan worden of de gift al dan niet in aanmerking komt voor de standaardvrijlating of een volledige vrijlating. Aangezien in het voorstel een aantal giften met een specifieke bestemming omschreven is dat volledig vrijgelaten kan worden, is het wenselijk dat de belanghebbende altijd melding hiervan maakt, zodat er een goede afweging gemaakt kan worden. Wanneer de meldplicht losgelaten wordt, ligt de verantwoordelijkheid hiervan bij de belanghebbende, wat kan zorgen voor onzekerheid of onduidelijkheid. Er zou dan immers van alle cliënten verwacht worden dat zij zelf deze afweging maken.
- Een uitzondering op de meldplicht zijn giften van erkende charitatieve instellingen zoals de Voedselbank en Stichting Leergeld. Dergelijke giften worden volledig vrijgelaten en hoeven niet gemeld te worden. Het doel van dergelijke instellingen is veelal het opkomen voor de allerarmsten onder ons en vaak komt dan ook niet iedereen in aanmerking voor een dergelijke gift. De verwachting is niet dat dergelijke giften kunnen of zullen leiden tot een bestedingsniveau dat niet meer verenigbaar is met het doel van de bijstand.

Kanttekening

- Het is te overwegen de meldplicht pas te laten gelden bij overschrijding van het drempelbedrag. Door de meldplicht pas te laten gelden vanaf het drempelbedrag, wordt de verantwoordelijkheid bij de cliënt gelegd, waarmee vertrouwen uitgesproken wordt naar de cliënt toe. Overigens is er een amendement^[3] aangenomen waarin wordt voorgesteld dat bedragen onder de € 1.200,- niet onder de meldplicht vallen. Dit is echter nog niet verwerkt in de wetgeving. De inlichtingenplicht^[4] verbonden aan de Participatiewet blijft dan ook van kracht. Door het hanteren van ruimer en gedifferentieerder giftenbeleid zoals in voorgestelde beleidsregels, is het noodzakelijk dat de meldplicht gehanteerd wordt.

3. Giften met een specifieke bestemming

Argumenten

- Uit de Minima Effect Rapportage Drechtsteden van het Nibud van medio 2021 is naar voren gekomen dat cliënten weinig bestedingsruimte en ruimte hebben om te reserveren (in het bijzonder gezinnen met oudere kinderen). Het is niet de bedoeling dat de Participatiewet een ontmoediging vormt voor de vrijgevigheid van instellingen of personen. Echter, het is ook niet de bedoeling dat de levensstandaard aanzienlijk wordt verhoogd of dat giften een ontmoediging kunnen zijn om te gaan werken. Van de geformuleerde giften met een specifieke bestemming is de verwachting dat hier geen aanzienlijke verhoging van het levensstandaard door veroorzaakt kan worden maar wel juist bij kan dragen aan het bieden van bijvoorbeeld arbeidsperspectief of het bevorderen van zelfredzaamheid.

Kanttekening:

- Het is onmogelijk om met alle scenario's rekening te houden in het beleid. Maatwerk is en blijft altijd mogelijk.

4. Standaardvrijstelling immateriële schadevergoedingen € 5.000,- en 1/3 deel van meerdere Argumenten

- Wanneer er een schadevergoeding voor immateriële schade ('smartengeld') wordt toegekend, gaat het meestal om een zeer ernstige situatie. In een dergelijke situatie heeft de belanghebbende het recht om gecompenseerd te worden voor de geleden emotionele schade, zonder dat dit direct van invloed is op het recht op bijstand. Schadevergoedingen voor immateriële schade worden daarom niet volledig als vermogen aangemerkt. Aan de andere kant kan deze vrijlating niet onbegrensd zijn. Een bedrag ter hoogte van € 5.000,- wordt gezien als verantwoord. Wanneer de immateriële schadevergoeding hoger is, dan wordt 2/3 deel van het bedrag dat de vermogensgrens overschrijdt in aanmerking genomen als vermogen.
- In redelijkheid kan niet gevegd kan worden dat een immateriële schadevergoeding volledig moet worden ingezet voor de algemene kosten van het bestaan. Alleen voor *zeer aanzienlijke uitkeringen*, waardoor de cliënt een financiële positie zou komen te verkeren dat onverkort vrijlaten niet in overeenstemming zou zijn met het karakter van de bijstand, kan een uitzondering worden gemaakt. Het doel van de beleidsregel is invulling te geven aan wat wordt verstaan onder een zeer aanzienlijke uitkering.

Kanttekeningen

- De Minister van SZW kan vergoedingen aanwijzen die niet als middel worden beschouwd. De lijst van 100% vrijlatingen van de SZW wordt steeds groter, alsook de bedragen die daarmee gemoeid zijn (de € 125.000 werd al aangetikt). Hierdoor wordt het verschil tussen de incidentele benadering door gemeenten en de algemene door SZW steeds minder begrijpelijk. Het verschil zou niet mogen ontstaan door het orgaan dat beleid maakt, maar zou moeten voortvloeien uit de smart of aard van de schade op de mens. Voor de vrijlating zou het ook niet mogen uitmaken of het leed het nationaal gevoel raakt of alleen een gezin.

5. Voor erfenissen ook de standaardvrijlating laten gelden Argumenten

- Een erfenis zou gezien kunnen worden als een gift van een overledene aan een nabestaande. Wanneer een gewone gift wel standaard vrijgelaten wordt tot € 1.200,- of € 1.700,- en een erfenis niet, is dit lastig uit te leggen. Zowel incidentele giften zonder specifieke bestemming als een erfenis zijn immers vrij te besteden.

Kanttekeningen

- Je ziet niet terug in beleidsregels van andere gemeenten dat erfenissen hierin opgenomen worden. Echter, het opnemen van erfenissen zou in het giftenbeleid en behandelen als dusdanig hierin een landelijke beweging in gang kunnen zetten.
- Er kan over worden gediscussieerd of deze beleidsregels de juiste plek zijn om iets over erfenissen in op te nemen. Het zorgt echter wel direct voor duidelijkheid, zowel voor de inwoner als de uitvoerder, over hoe om te gaan met (het deels vrijlaten van) erfenissen.
- Erfenissen worden altijd in aanmerking genomen als vermogen. Dat betekent dat een erfenis pas invloed heeft op de bijstandsuitkering als de vermogensgrens overschreden wordt. Incidentele giften en immateriële schadevergoedingen dienen echter ook aangemerkt te worden als vermogen, dus daarvoor geldt ook dat het pas in aanmerking genomen hoeft te worden op het moment dat de vermogensgrens overschreden wordt.
- Het opnemen van erfenissen in de beleidsregels en behandelen als een gift betreft buitenwettelijk begunstigend beleid, omdat erfenissen geen giften zijn als bedoeld in artikel 31 lid 2 onderdeel m van de Participatiewet.

[1] Kamerstukken II, 2020-2021, 24 515 nr. 580

[2] Per 1 januari 2022 is dit € 1.965,08 voor de alleenstaande (ouder) en € 2.807,24 voor gehuwden/samenwonenden

[3] Kamerstukken II, 2020-2021, 35 394 nr. 18

[4] Artikel 17 lid 1 van de Participatiewet

Kanttekeningen

Zie Argumenten.

Consequenties

Financiële consequenties

Er zit mogelijk een marginale financiële consequentie verbonden aan het voorstel, echter is dit lastig om in cijfers uit te drukken. Op grond van het nieuwe beleid hebben cliënten naar verwachting langer recht op een uitkering. Er is immers minder snel sprake van beëindiging van de uitkering wegens te veel vermogen, door het ruimere giftenbeleid waar ook voor een deel een vrijlating bij ontvangst van een erfenis mogelijk is. Aan de andere kant is het vrijlaten van incidentele giften is nu ook al mogelijk, evenals het toepassen van maatwerk bij het vrijlaten van giften. De verwachting is overigens ook dat naar aanleiding van dit voorstel meer belanghebbenden melding zullen maken van een ontvangen gift, omdat er meer duidelijkheid is over wat toegelaten wordt.

Personele en organisatorische consequenties

Voor de uitvoering van de beleidsregels wordt aangesloten bij de huidige werkwijze bij meldingen van giften. Alle gemelde giften worden geregistreerd in het systeem. De SDD besluit of de gift al dan niet in aanmerking genomen wordt als middel. Op dit moment is het lastig om een inschatting te maken in hoeverre cliënten vaker een melding zullen maken van een ontvangen gift onder het voorgestelde beleid. Dit kan wel invloed hebben op de belasting van de uitvoering. Meldingen worden gemonitord en een half jaar na ingang van de beleidsregels wordt geanalyseerd in hoeverre er verder sprake is van personele consequenties.

Juridische consequenties

Dit voorstel is getoetst door de juridisch controller.

Relatie andere beleidsvelden

Niet van toepassing.

Fatale termijn

Niet van toepassing.

Advies en draagvlak

Afstemming in voortraject

- Ambtelijk voortraject^[1]: in het Regionale Opgave Overleg van 18 januari 2022 is input opgehaald vanuit de gemeenten voor het voorstel. Op basis van de input is er een concept opgesteld en voorgelegd aan de gemeenten. Met iedere gemeente heeft er individueel overleg plaatsgevonden om het voorstel te bespreken. Resultaat hiervan is dat het voorstel verder is aangescherpt, er een specifieke vrijlating is voor giften voor toekomstige arbeidsinschakeling en dat er in plaats van het hanteren van één vast bedrag van € 1.200,-, er differentiatie is tussen eenpersoonshuishoudens en meerpersoonshuishoudens. In het Regionale Opgave Overleg van 22 februari 2022 is het concept voorstel besproken.
- Afstemming met de Cliëntenraad Regio Drechtsteden: op 22 februari 2022 is er een toelichting gegeven op het voorstel in de Cliëntenraad en is een samenvatting van het voorstel besproken om input op te halen. De Cliëntenraad heeft aangegeven dat het niet eerlijk voelt als een immateriële schadevergoeding voor een deel gezien wordt als vermogen. Dat hier een grens aan zit bij heel grote vergoedingen wordt wel gezien. De cliëntenraad

heeft als voorstel meegegeven om deze als maatwerk te behandelen en per geval te beoordelen, of de grens op te hogen. Naar aanleiding van dit voorstel is er opnieuw onderzoek gedaan naar het vrijlaten van immateriële schadevergoedingen. Het leveren van maatwerk als uitgangspunt in alle gevallen is lastig. Het is immers lastig te beoordelen of de geleden immateriële schade in het ene geval, erger zou zij dan de geleden schade in het andere geval. In principe heeft de rechter al beoordeeld welke hoogte van de schadevergoeding past bij de geleden schade. Het hanteren van een richtlijn hierin zorgt ervoor dat er in alle gevallen gelijk omgegaan wordt met immateriële schadevergoedingen. De visie wordt wel gedeeld dat maatwerk in alle gevallen mogelijk moet zijn. Er kunnen zich situaties voordoen waarbij het niet als rechtvaardig wordt geacht om een schadevergoeding voor een deel in aanmerking te nemen als vermogen. De hardheidsclausule in artikel 8 maakt het mogelijk om in individuele gevallen maatwerk te leveren.

- Het voorstel is voorgelegd en getoetst bij de uitvoering en het is besproken met de senior medewerker interne controle van de SDD. Er is nog onduidelijkheid over of het vrijlaten van erfenissen tot het vrij te laten bedrag van invloed kan zijn op de jaarrekening, gezien dit bovenwettelijk begunstigend beleid betreft. We zijn nog in afwachting van het antwoord hierop van de accountant.
- Het voorstel is naar Cliëntenraad Regio Drechtsteden gestuurd met formeel verzoek om advies. Indien dit wordt uitgebracht, zal dit separaat worden nagezonden.

[1] Zie bijgevoegde annotatie voor een uitgebreidere toelichting op de opbrengsten uit het ambtelijk voortraject.

Verdere procedure en uitvoering

Maatwerk

Indien een gemeente een maatwerkwens heeft, dan dient dit verzoek (mondeling of schriftelijk) ingebracht te worden door het AB-lid. Dit kan eventueel mondeling tijdens de AB-vergadering, en wordt dan achteraf via mail of brief door de bestuurder bevestigd aan het AB, zodat er geen misverstand is over de concrete inhoud van het maatwerkverzoek en de opdracht voor de uitvoeringstoets.

Vervolgens voert de SDD een uitvoeringstoets uit waarin de eventuele kosten en consequenties van het maatwerk inzichtelijk zijn gemaakt. De uitvoeringstoets en een nieuwe versie van de beleidsregels met het maatwerk hierin verwerkt worden ter bespreking aangeboden aan het Algemeen Bestuur. Tenslotte wordt het voorstel met advies ter vaststelling aangeboden aan het Dagelijks Bestuur.

Verdere procedure en uitvoering

Na vaststellen van de raadsinformatiebrief door het Algemeen Bestuur zal deze aan de colleges worden gezonden van de Drechtstedengemeenten, met verzoek deze door te geleiden aan de raden. De SDD draagt zorg voor de bekendmaking van de beleidsregels en de uitvoering van het beleid.

Communicatie

Er wordt een communicatieplan uitgevoerd door de SDD in samenwerking met de gemeenten. Hierbij is er aandacht voor duidelijke en positieve communicatie naar de cliënten toe.

Bijlagen

1. 4.1 Beleidsregels vrijlating giften schadevergoedingen en erfenissen Drechtsteden
2. 4.2 Raadsinformatiebrief - Beleidsregels giften, schadevergoedingen en erfenissen
3. 4.3 Annotatie - toelichting ambtelijk voortraject bij beleidsregels vrijlating giften
4. 4.4 Uitwerking communicatie nieuwsbericht en website giftenbeleid
5. 4.5 Beknopte communicatieaanpak giftenbeleid - concept
6. 4.6 AB memo - Toelichting op maatwerkconsequenties
7. 4.7 Advies cliëntenraad Beleidsregels vrijlating giften
8. 4.8 Reactie DB op advies cliëntenraad inzake beleidsregels giften